

בתו ביום אחד. **דְּרָבִי מַאִיר** מחייב, משום ש**כָּפַר הוֹשִׁישׁוּן לְזֵרַע הָאֵב**,
 וְרַבְּנָן שְׁפוֹטִים סְבָרִי אֵין הוֹשִׁישׁוּן לְזֵרַע הָאֵב.
 מקשה הגמרא: **אִי הָכִי** שנחלקו במחלוקת זו, **לִפְלֹגוּ בְּהוֹשִׁישׁוּן**
לְזֵרַע הָאֵב בְּעֶלְמָא, בְּפִלּוּתָא דְּחֻנְיָה וְרַבְּנָן - היה להם לחלוק
 באופן סתמי ואפילו בעו בת עז ואביה עז, אם הוששים לזרע האב
 ואסור לשחוט את האב והבן או הבת ביום אחד או לא, כמו שנחלקו
 חנניה וחכמים במסכת חולין (ע"פ), ומודע נשנתה מחלוקתם בעו בת
 רחל ורחל בת עז.
אֵלָא חזרת הגמרא לאוקימתא הראשונה, ואומרת, **לְעוֹלָם** רבי
 מאיר וחכמים נחלקו **לְעֵנִן בְּבוֹרָה, וְהָכָא** בברייתא ששינו ר'חל בת
 עז, **בְּמַאי עֶסְקִינוּ, בְּרַחֵל בַּת רַחֵל בַּת עוֹז**, וכן מה ששינו עז בת
 רחל/ הכוונה לעז בת עז בת רחל. **מַר** - רבי מאיר **סָבַר, זִיל פְּתַר**
אִימְיָה - הלך אחר אמו, **וְהָאִי לֹא נִדְמָה הוּא** - ואינו נחשב כנדמה
 (-משונה) כי הוא דומה לה, וחייב בכבודה, שהוא בכלל 'בכור שור'.
וּמַר סָבַר - וחכמים טוברים, **זִיל פְּתַר אִימְיָה דְּאִימְיָה** - הלך אחר
 אם אמו, **וְהָאִי נִדְמָה הוּא**, כיון שאינו דומה לאם אמו, ואין בו דין
 בכורה, משום שאינו בכלל 'בכור שור'.
 הגמרא מבארת ביאור נוסף במחלוקת רבי מאיר וחכמים: **וְאִיפְעִית**
אִימָא, שנחלקו **בְּרַחֵל בַּת עוֹז בַּת רַחֵל**, ולמה ששינו בברייתא 'רחל
 בת עז ועז בת רחל' הוא דבר אחד, כלומר רחל בת עז, ואותה העו
 היתה בת רחל. **מַר** - רבי מאיר **סָבַר חֲזָרָה שְׁיִיתָ לְמִקְוָאן** - אותה
 רחל סררה מטבעה וילדה עז, חזרה למקומה, שעכשיו שוב יצאה
 ממנה רחל, והרי היא מתייחסת אחריה, והיא בכלל 'בכור שור',
 שדומה לאם אמה. **וּמַר סָבַר** - וחכמים טוברים, **לֹא חֲזָרָה שְׁיִיתָ**
לְמִקְוָאן - אין מחזירים את הרחל לאם אמה, אלא לאמה, והרי אינה
 דומה לה ופטורה מן הבכורה.
 הגמרא מביאה ביאור נוסף: **רַב אֲשֵׁי אָמַר**, יש להעמיד את
 מחלוקתם של רבי מאיר וחכמים **בְּגוֹזֵן שִׁישׁ בּוֹ** - באותה רחל בת עז
 או בעז בת רחל, **מִקְצֵת סִימְנִין** שדומה בהם לאמה, רבי מאיר סובר
 שזי בכך בכדי לחייב בכבודה, כמו שסתמה משנתנו, וסתם משנה
 רבי מאיר. **וּמָאן חֲקָמִים** - ומי הם חכמים שפטר, **רַבִּי שְׁמַעוֹן**,
דְּאָמַר (לעיל א'), שאינו חייב בכבודה **עַד שְׁיִהָא רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ דוּמָה**
לְאָמוֹ.
 הגמרא דנה בענין נדמה לדעת רבי מאיר בשעיר ראש חודש: **אָמַר**
רַבִּי יוֹחָנָן, מה שאמר רבי מאיר שרחל בת עז בת רחל חייבת בכבודה
 משום שחזרה שיית למקומה, הוא רק לענין בכורה, אך **מוֹדָה רַבִּי**
מַאִיר בְּשַׁעִיר חֲסֵאת שֵׁל רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, דְּבַעֲרֵין בְּזַן שְׁעִירָה - צריך שם
 אמו תהיה שעירה, ולא דוקא אמו, אלא כל דורותיו למעלה יהיו
 ממשפחת עזים.
 שואלת הגמרא: **מַאי טַעְמָא** נשתנה דינו של שעיר ראש חודש.
 משיבה הגמרא: **אָמַר קְרָא** (במדבר כ"ח) **וְשַׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֶסֶת/וְ**
דוֹרוּשִׁים מִתִּבַּת 'אֶחָד' שֶׁהַכוּוּנָה הַמְּיוּחָד וְכָא מִשְׁשֵׁת 'מִי בְּרֵאשִׁית
- שֶׁלָּא הִיתָה לוֹ מַעוֹלָם אִם מִמִּין אַחַר.
 מקשה הגמרא: **וְהָא מְהֵכָא נְפָקָא** - וכי דבר זה מכאן למדנו, **מִהֵתָם**
נְפָקָא, ממה שנאמר בענין הקרבנות (ויקרא כ"ב) **שׁוֹר אִו כֶּשֶׁב אִו עֵז**
כִּי יוֹלֵד וְהִזָּה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה
לְקַרְבָּן אֲשֶׁה לָּהּ, ודרשו ממה שנאמר **שׁוֹר אִו כֶּשֶׁב** ולא 'שור'
 וכשב/ שרק הנולד ממין שור בפני עצמו או ממין כשב בפני עצמו,
 כשר לקרבן, **פָּרָט לְנוֹלַד מִן הַבְּלָאִים** - משני מינים ביחד, כגון
 מתייש ורחל, שפסול לקרבן. וממה שנאמר **אִו עֵז** דרשו **פָּרָט**
לְנִדְמָה - דומה למין אחר, ואם כן קשה מה הוצרכנו לדרשת 'שעיר
 עזים אחר'.

היינו **דְּאָמַר לִיָּה רַבִּין שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל** לתנא קמא, אתה פטרת רק
 שתי דורות מצאן ברזל ולא יותר, ואני אומר ש**אֲפִילוּ עַד עֶשְׂרֵה**
דוֹרוֹת פְּטוּרִין, והוצרך לומר לו דוקא בלשון זו, שאם היה רבן
 שמעון בן גמליאל אומר 'אפילו ולדי ולדי ולדות פטורים' הייתי
 טועה בדבריו לומר שאינו פטור אלא את אלו, ולא דור מאחור מהם,
 כשם שתנא קמא אף שפטר את הדור השני אפילו שלא נולדו
 מבהמותיו של הגוי, מכל מקום את הדור שלאחריהם כבר חייב, וגם
 כאן הייתי אומר שרבן שמעון בן גמליאל לא בא אלא להוסיף עליו
 עוד דור, אבל לא נתכחו לפטור את כל הדורות. **אֵלָא לְרַב הוֹנָא**
דְּאָמַר לֹא נָחִית תֵּנָא קַמָּא לְרָדִי - אבל לדעת רב הונא הסובר שלא
 פטר תנא קמא דור מאחור, אלא רק את הולדות של צאן הברזל,
 שנולדו מזהבמות של הגוי בעצמן, קשה, **מַאי** - מהו הלשון 'אפילו'
עַד עֶשְׂרֵה דוֹרוֹת, הרי עיקר חידושו של רבן שמעון בן גמליאל הוא,
 שפטר אפילו את אלו שלא נולדו מבהמותיו של הגוי בעצמן, והיה
 לו לומר 'אפילו ולדי ולדות פטורים' ומתוך כך נביח שהוא הדין גם
 עד עשרה דורות.
 מתרצת הגמרא: **אָמַר קָדְ רַב הוֹנָא, רַבִּין שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל**
אֶתְעִמִּיד קָמָי - דברי רבן שמעון בן גמליאל מוסיבים על הדין של
 'העמיד ולדות תחת אמותיהן', **דְּנָחִית לְרָדִי** - שבזה תנא קמא פטור
 גם את הדור השלישי, לפיכך הוצרך רבן שמעון בן גמליאל לומר
 שאפילו עשרה דורות פטורים.
 הגמרא מקשה על רב יהודה מברייתא: **הָא שְׁמַעַי, הַמְּקַבֵּל צֹאן בְּרוֹל**
מִן הָעוֹבֵד בּוֹכְבִים, [הֵן] וְלֹדוֹת פְּטוּרִין - הולדות עצמן פטורים מן
 הבכורה, אבל **וְלֹדֵי וְלֹדוֹת לֹא. תֵּיבֹתָא דְּרַב יְהוּדָה** - הרי מכאן
 פירכא על רב יהודה שפטר אף ולדי הולדות. משיבה הגמרא: **אָמַר**
לָדְ [וְיִתְרֵן לָרְ] רַב יְהוּדָה, אֵל תַּגְרוּס 'הן ולדות', אֵלָא אִימָא 'הן
וְלֹדוֹתֵיהֶן פְּטוּרִים, כלומר 'הן' הכוונה לולדות, ו'ולדותיהן' הם
 הולדות של הולדות, שניהם פטורים, וכדעת רב יהודה.
אִימָא דְּאָמְרִי - יש שאמרו שהמקשן גרס בברייתא **'הן וְלֹדוֹתֵיהֶן**
פְּטוּרִין, ואם כן הוא **תֵּיבֹתָא דְּרַב הוֹנָא** שאמר שולדי ולדות
 חייבים. מתרצת הגמרא: **אָמַר לָדְ רַב הוֹנָא, אִימָא** - כך יש לך
 לגרוס, **'הן וְלֹדוֹת פְּטוּר'** - רק הולדות עצמן פטורים, אבל **וְלֹדֵי**
וְלֹדוֹת חֵיבִי.
 שינוי במשנה: **רַחֵל שְׁלִיָּדָה מִיֵּן עוֹז בּוֹ**, ועז שילדה מין רחל פטורה
 מן הבכורה.
 הגמרא מביאה ברייתא שנחלקו בה תנאים בענין רחל בת עז, ועז בת
 רחל: **אָתָא [ו-בא] רַב אוֹשְׁעִיא, מְנַהַרְדְּעָא, וְאִיתִי מִתְּנִיתָא בִּידֵיהּ**
- והביא בידו ברייתא ששינו בה, רַחֵל בַּת עוֹז וְעוֹז בַּת רַחֵל, רַבִּי
מַאִיר מְחֵיב, וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין.
אָמַר לִיָּה רַב הוֹשְׁעִיא לְרַבָּה, כִּי עֵיילַת לְקַמְיָה [-כשתכנס לפניו]
דְּרַב הוֹנָא, פְּעִי מִיָּנִיה - שאל ממנו, מה ששינו בברייתא. **רַבִּי מַאִיר**
מִיָּחֵיב, לְמַאי - לענין מה נאמר דין זה. **אִילִימָא** - אם נאמר שלענין
בְּבוֹרָה, שְׁטוּבַר שְׂרַחֵל בַּת עוֹז ועז בת רחל חייבת בכבודה. קשה, וכי
לִיָּה לְרַבִּי מַאִיר מה שדרשו מהפסוק (במדבר י"ז) **אֲדָ בְּבוֹר**
שׁוֹר, עַד שְׁיִהָא הוּא שׁוֹר וְכַבּוּרָו שׁוֹר - כלומר שיהא דומה לאמו
 ולא למין אחר. **אֵלָא לְרֵאשִׁית הַגּוֹ** - שאפילו שאינו דומה לאמו,
 חייב בראשית הגו. אך גם זה קשה, וכי לִיָּה לִיָּה לְרַבִּי מַאִיר הָא
דְּתֵנָא דְּרַבִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל - מה ששנו תלמידי רבי ישמעאל, **בְּכַשִּׁים**
שְׂצִמְרוֹן קֶשֶׁת, פְּטוּרִין מִרֵּאשִׁית הַגּוֹ, מפני ש**נִשְׁאָמַר** (איוב לא ב') **אִמְנֵן**
בְּכַשִּׁי יִתְחַמֵּם, שמע שרק צמר המחמם נקרא 'גו', וצמר של עז בת
 רחל הוא קשה כצמר של עזים ואינו מחמם.
אָמַר לִיָּה רַבָּה לְרַב הוֹשְׁעִיא, נִיחּוּי אֲנִי - נענין אנתו כיצד לפרש
 את דברי רבי מאיר. **הָכָא** - כאן בברייתא ששינו עז בת רחל/
בְּמַאי עֶסְקִינוּ, בְּרַחֵל שְׁלִיָּדָה מִיֵּן עוֹז והיה **אָבִיו תֵּיישׁ**, שהוא מין
 עזים, ו**בְּהוֹשִׁישׁוּן לְזֵרַע הָאֵב לְעֵנִן 'אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ' קְמִיפְלָגִי** -
 ונחלקו אם הוששים גם לזרע האב (כלומר בעל חי המתייחס אחר
 אמו, אם מתייחס גם אחר אביו) לענין איסור אותו ואת בנו, או לא,
 שאם הוששים לזרע האב, אסור לו גם לשחוט את האב ואת בנו או

קבו

שְׂמַחְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדְךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בְּמַהֲרָה
יבוא ויגל לבנו, על כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחָלוּ עוֹד אַחֲרָיִם אֶת
כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁפַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ אַתָּה יי,
מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשְּׁבִיט הַזֶּה, שְׁנַתָּתָּ לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשְּׁבִיט:

תחילת קידוש לבנה באה"ק:
מוצאי שבת קודש, ז' כסלו

המשך ביאור למס' בכורות ליום חמישי עמ' א

לדברך ששינוי הבא על ידי דילוי נחשב שינוי, אם כן, אם הדלה
פשתן על גבי הינא - סנה, הכי נמי דלישתני - כמו כן נאמר
שנשתנה הפשתן, שנכנס בו כח ההיגא. ואם כן הוא שנשתנה
הפשתן, לא מצית אמרת - אינך יכול לדרוש מה שדרשו
האמוראים לעיל 'מה פשתן שלא נשתנה', דהא פשתן נמי משתני
- שהרי אף הפשתן יכול להשתנות, ואם בכל זאת דרשו הדרשה
הנוכרת, משמע שסברו ששינוי הבא על ידי דילוי אינו נחשב שינוי,
ומכאן שאין לך לפסול לנסכים יין הבא מגפן שהדלה אותו על גבי
תאנה.
מתרצת הגמרא: אמר ליה רב אשי לרבינא, זה [יין] נשתנה ריחו,
וזו ראייה שנכנס כוחה של התאנה בגפן. וזה [פשתן] לא נשתנה
ריחו - משמע שלא נכנס כוחו של ההיגא בפשתן.

משנה

משנתינו דנה בבהמה המבכרת שילדה שני זכרים, או זכר ונקבה
כאחת, מה דינם לענין נתינתם לכהן: רחל שלא ביברה - שלא ילדה
עדיין, וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשיהן באחת, כלומר שנולדו
ביחד. רבי יוסי הגלילי אומר, שנייהו ינתנו לכהן, כי שניהם בכורים.
שנאמר (שמות יג ב) 'והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה
אשר יהיה לך תוקרים לה', ומכך שנכתב 'הזכרים' בלשון רבים יש
ללמוד שאפשר שיהיו שני בכורים בבהמה אחת. וחכמים אומרים,
אי אפשר לצמצם שיצאו שני ראשיהם באחת, ובודאי רק אחד מהם
יצא תחילה, אלא שאין יודעים מי מהם הבכור, ולפיכך אינו חייב
לתת את שניהם לכהן, אלא אחד לו ואחד יתן לכהן.
המשנה מוסיפה לבאר איזה מהם יתן לכהן: רבי מרפון אומר,
הכהן בורר לו את היפה, שמן הסתם היפה והבריא יצא תחילה,
שמרוב בריאותו הקדים את אחיו, והוא הבכור. רבי עקיבא אומר,
משמנין ביניהן, כלומר שומן יהיה ביניהם, היינו מה שאחד שמן
מחבירו, דנים עליו ביניהם הבעלים והכהן, ונטלים הבעלים את
השמן, שכן אומרים הבעלים לכהן, הבא ראייה שהשמן הוא שנולד
ראשון והוא הבכור ותטלוהו, שהמוציא מחבירו עליו הראיה. והשני
- הזכר השני שנשאר ביד הבעלים, ירעה עד שיקטאב - ירעה עד
שיפול בו מום, ואחר כך יאכל, שהרי הוא ספק בכור, ואסור לאוכלו
כשהוא תמים.

אומר לא יפסל, לכך הוצרכנו פסוק של 'אחד'. ואי מהכא - ואם
נאמר רק הפסוק של 'אחד', הוה אמין, הני מילי - הייתי אומר
שאין נדמה פסול, אלא לנבי קרבן חובה, כמו שעיר ראש חודש,
אבל לקרבן נדבה לא יפסל. צריכא - לכך הוצרך הפסוק 'שור או
עז' ללמדנו שפסול גם בקרבן נדבה.
הגמרא מביאה הלכות נוספות בענין שה שאינו מיוחד לדורותיו
לדעת רבי מאיר: אמר רבי אחא בר יעקב, הכל מודים - רבי מאיר
וחכמים, דאין לוקין על צמרו של שה שאינו מיוחד לדורותיו,
משום איסור בלאים [כלאי בגדים] דהיינו כשלבשו עם פשתן.
והטעם, שנאמר (דברים כב יא) 'לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדיו',
ומקשים צמר לפשתים, מה פשתן שלא נשתנה - כשם שפשתן
הנאסר הוא שלא נשתנה, כי אין פשתן מקבל שינוי לעולם, אף צמר
שלא נשתנה, וצמר שבא משה שאינו מיוחד לדורותיו נעשה בו
שינוי.
הלכה נוספת: אמר רב פפא, הכל מודים - רבי מאיר וחכמים,
שצמרו של שה שאינו מיוחד לדורותיו, פסול לתכלת בציצית,
שנאמר (שם כב יא-יב) 'לא תלבש שעמנו צמר ופשתים יחדיו גרילים
תעשה לך', היינו מן הצמר ומן הפשתים, משמע שהצמר הכשר
לציצית הוא רק זה שאפשר להקישו לפשתים, ויש לדרוש, מה
פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה.
הלכה נוספת: אמר רב נחמן בר יצחק, הכל מודים שאין צמרו של
שה שאינו מיוחד לדורותיו, מטמא בנגעים - אין נוהג בו דין נגעי
בגדים, שנאמר (ויקרא יג מז) 'והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר
או בבגד פשתים, מה פשתים שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה.
הגמרא דנה אם שינוי הבא על ידי דילוי נחשב שינוי: אמר רב אשי,
אף אנו נאמר - על פי דרשותיהם של האמוראים שלפנינו, שאם
הדלה - הגביה את זמורות הגפן, ופשטם על גבי תאניה, יינו פסול
לנסכים. מבררת הגמרא, מאי טעמא - מה הטעם שפסול. משיבה
הגמרא, שנאמר (ויקרא כג לו) 'אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי
קדש להקריב אשה לה' ונסכים דבר יום ביומו, ויש להקיש
נסכים לזבח, מה זבח שלא נשתנה, כמו שנתבאר לעיל, שבהמת
נדמה פסולה לקרבן, אף נסכים שלא נשתנה, וגפן כשהוא מודלה
על תאנה, מקבל כוחו גם מהתאנה, והרי זה נחשב שינוי בגפן.
מקשה הגמרא: מתקיה לה רבינא - הקשה רבינא לרב אשי,

45 הוא עדיין תחת אמצעו, וכן אפשר שהרחיקו את החוט מעל אמצע
 46 המזבח, וכשיתן דמים התחתונים למטה מהחוט, הוא עדיין למעלה
 47 מאמצעו. ואם סמכו על אותו החוט שנעשה בידי אדם, הרי זו ראייה
 48 שדבר הבא בידי אדם, אפשר לצמצמו.
 49 דוחה הגמרא את הראיה: דְּמִירוּחָ כֶּה פּוֹרְתָא – לעולם אי אפשר
 50 לצמצם גם כשנעשה על ידי אדם, ושונה הדבר כאן שעשו חוט רחב,
 51 כלומר אחר שמדרו את מקום אמצע המזבח, הרחיבו את החוט כלפי
 52 מעלה וכלפי מטה, ונמצא כשהוא נותן מתחת לחוט פוגע בודאי
 53 בתחתיתו של המזבח, וכשנותן מעליו הוא פוגע בודאי בעליונו של
 54 המזבח.
 55 הגמרא מביאה ראיות נוספות לפשוט את הספק: תָּא שְׁמַע, מְמַדָּת
 56 בְּלִים מְמַדָּת מְזַבְּחָ – ממה שאמר ה' למשה לעשות את כלי המשכן,
 57 כמו השולחן, על פי מדות האמורות בתורה, וכן צוהו על עשיית
 58 המזבח לפי מדותיו, משמע שאפשר לצמצם ולכוין לעשותם
 59 כמדותיהם. דוחה הגמרא את הראיה: שְׂאֵנִי הָתָם – שונה הדבר שם,
 60 דְּרַחֲמָנָא אָמַר עֲבִיד, וּבְכָל חֵיבֵי דְּמִצְוֵיתָ לְמִיעֵבַד נִיחָא לֵיהּ – ה'
 61 צוה למשה לעשות כפי יכולתו, ובכל ענין שיעשה נוח לו, ואמנם לא
 62 היתה מדתם מכוונת. ('הַבֵּל בְּכַתֵּב מִיַּד ה' עָלֵי הַשְּׂבִיל').
 63 מביאה הגמרא ראיה נוספת: אָמַר רַב קַטִּינָא, תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה
 64 מברייחא הדנה באופן טהרתו של תנור שנטמא, שאין לו טהרה אלא
 65 על ידי נתיצה, ושנינו שם, חֲלָקוּ אֶת הַתְּנוּרָה לְשָׁנִים כְּדֵי לְנוֹתְצוּ, וְהֵן
 66 שְׁוִין – אם היו שני החלקים שוים, שְׁנֵי הֵן טְמֵאִים, לְפִי שְׂאֵי אֲפִשֵׁר
 67 לְצַמְצַם שיהיו שניהם שוים במכוון, ובודאי אחד מהם גדול מחבירו,
 68 והרי אם נשתייר רוב גובהו שלם, נשאר הטהומא בחלק שהוא
 69 הרוב ואינו עולה מטומאתו, שאין זו נתיצה, ומאחר שאין ידוע איזה
 70 מהם הגדול, לפיכך שניהם טמאים. הרי מוכח שאף על פי שחלוקת
 71 התנור נעשית על ידי אדם, מכל מקום אינה יכולה להעשות באופן
 72 שתהא מכוונת ומצומצמת. דוחה הגמרא את הראיה: אָמַר רַב
 73 כְּהֵנָּא, שְׂאֵנִי בְּלֵי חֶרֶם – שונה הדבר בכלי חרס, הוֹאִיל וְיֵשׁ בּוֹ
 74 גִּזְמֻת – כששורבים אותו נעשים בו בליטות בחצי האחד וכנגדם,
 75 גומות בחצי השני, וקשה לשער אותם ולמודדם ולדעת אם החלקים
 76 שוים.
 77 הגמרא מביאה ראיה נוספת: תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה מברייחא הדנה בענין
 78 עגלה ערופה, שאמרה התורה שהעיר הקרובה ביותר אל ההרוג,
 79 עליה להביא את העגלה. וכה שנינו, נִמְצָא הַהֲרוֹג מְכוּוֵן בֵּין שְׁתֵּי
 80 עֵירוֹת – שהמרחק בין שתיהן להרוג שווה. שְׁתֵּי הֵן מְבִיאֹת שְׁתֵּי
 81 עֵגְלוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. מַאי טַעְמָא – מה טעמו של רבי אליעזר,
 82 לָא – וכי אינו מוֹשֵׁם דְּקָסְבַר בִּידֵי אָדָם אֲפִשֵׁר לְצַמְצַם ולכוין
 83 במדידה ולדעת שהמרחק בין שתיהן לעיר שווה. וְקָרוּבָה' וְאִפִּילוּ
 84 קְרוּבוֹת – וגם הוא סובר שאף שנאמר בתורה (דברים כא א) וְהָיָה הָעִיר
 85 הַקְּרוּבָה' אֶל הַחֹלֵל וְלָקְחוּ זָקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֵגְלַת בָּקָר' וגו', בלשון
 86 יחיד, משמעו גם שאם ישנם שתיים שקרובות באופן שווה שתיהן
 87 מביאות. הרי שמענו מדברי רבי אליעזר שבידי אדם אפשר לצמצם.
 88 דוחה הגמרא את הראיה: לָא – אין מכאן ראיה לספיקם של דבי רבי
 89 ינאי, שאפשר לומר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

90

1 וְהֵיבֵ בְּמִתְנֹת – כשישחטוהו הבעלים, לאחר שנפל בו מום, חייבים
 2 לתת ממנו לכהן את הזרוע הלחיים והקיבה. וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר מִן
 3 המתנות.
 4 מֵת אֶחָד מֵהֶן, קודם שניתן לכהן, רַבִּי מְרְפוֹן אָמַר, וְחֲלֹקוּ הַכֶּהֵן
 5 והבעלים בזכר החי. בגמרא מבואר, שרבי טרפון חזר בו ממה שאמר
 6 לעיל שהכהן בורר לו את היפה, וסובר שאף מחיים יש לבעלים
 7 ולכהן חלק בשניהם, ולפיכך אם מת אחד מהם חולקים בחי. רַבִּי
 8 עֲקִיבָא אָמַר, הַמוּצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הַרְאִיָּה – הכהן שבא להוציא
 9 מיד הבעלים, צריך להביא ראיה שהחי הוא הבכור, ומכיון שאינו
 10 יכול להוכיח מי הוא הבכור, שהרי שניהם נולדו ביחד, הבעלים זוכים
 11 בו.
 12 ילדה זָכָר וְנִקְבָּה, אִין גָּאֵן לְבָתָּן בְּלוֹם, כי שמא הנקבה יצאה
 13 תחילה, והמוציא מחבירו עליו הראיה. ואף רבי טרפון מודה בזה,
 14 שלא חלק על רבי עקיבא אלא בשני זכרים, שאחד מהם ודאי בכור,
 15 הלכך יפה כוחו של הכהן לחלוק עם הבעלים בשוה, אבל בזכר
 16 ונקבה הורע כוחו של כהן, שמא הנקבה יצאה ראשונה ואין כאן
 17 בכור כלל. ומכל מקום לא יאכלו הבעלים את הזכר עד שישתאב,
 18 שספק בכור הוא.

נמרא

19 במשנה נחלקו רבי יוסי הגלילי וחכמים בבהמה שילדה שני זכרים
 20 כאחת, שרבי יוסי הגלילי אומר שניהם לכהן, וחכמים אומרים, אי
 21 אפשר לצמצם, אלא אחד לו ואחד לכהן. הסוגיא שלפנינו דנה
 22 בדברי חכמים שאמרו, אי אפשר לצמצם: אָמַרִי רַבִּי יוֹסִי – אמרו בבית
 23 מדרשו של רַבִּי יְנָאי, לְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי שְׁמַעִינָן לֵיהּ דְּאָמַר –
 24 שסובר, אֲפִשֵׁר לְצַמְצַם בדבר הנעשה בִּידֵי שְׂמִים, כמו לידה,
 25 כלומר אפשר במציאות שיבוא בצמצום ויצאו שני ראשיהם כאחד,
 26 ואף שמן השמים אין להם ענין בכך שיצאו דווקא בבת אחת. וְכָל
 27 שֵׁכֶן בדבר הנעשה בִּידֵי אָדָם, שאם מתכוונים לצמצם איוו מדה או
 28 איזה דבר, אפשר לצמצם. וְרַבִּינָן, שמענו מדבריהם שסוברים, דבר
 29 הבא בִּידֵי שְׂמִים אִי אֲפִשֵׁר לְצַמְצַם שיתהוו שני הדברים בבת אחת.
 30 ויש להסתפק לדעתם בדבר הבא בִּידֵי אָדָם, מַאי, שאפשר שמכוין
 31 שנותן דעתו ומכוין לצמצם יכול לצמצם, או שמא אף בדבר הבא
 32 בידי אדם אי אפשר לצמצם.
 33 הגמרא מנסה לפשוט את השאלה: תָּא שְׁמַע ממה ששנינו במסכת
 34 מדות (פ"ג מ"א), חוּט שֶׁל סִיקְרָא – קו אדום, הוֹנְרוּ בְּאֲמִצָּע – היה
 35 מקיף את מזבח החיצון באמצעו, בסוף חמש אמות של גובהו, כדי
 36 לְהַבְדִּיל בֵּין דְּמִים הַעֲלִיּוֹנִים הניתנים בחלקו העליון של המזבח. וְבֵין
 37 דְּמִים הַתַּחְתּוֹנִים הניתנים בחלקו התחתון. מוכיחה הגמרא: וְאִי
 38 אָמַרְתָּ שְׁלֹדַעַת חַכְמִים אִי אֲפִשֵׁר לְצַמְצַם בִּידֵי אָדָם, יש לחשוש
 39 שמא לא היה החוט מכוון באמצע המזבח ממש, אלא למטה ממנו,
 40 או למעלה הימנו, וּמִיָּנִין דְּקָא יְהִיב עֲלִיּוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים
 41 לְמַעְלָה – פעמים יארע שאת הדמים הראויים להנתן בעליונו של
 42 המזבח, יתן בתחתונו, כגון שהרחיקו את החוט מאמצעו של המזבח
 43 כלפי מטה, ונמצא כשנותן את הדמים העליונים מעט למעלה מהחוט

המשך מעמוד קלח

8 אומר, בְּהָא קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שהכהן נוטל את הכחוש, משום
 9 דְּתַרְוּיָהּוּ – ששתיהן לא בִּיבְרוּ, ששוות הן בדבר זה, שאף על פי
 10 שדרכה של בהמה שלא ביכרה ללדת שמן, אבל כאן בהכרח שנולד
 11 הכחוש ממבכרת, ויש להסתפק אם הוא מזו שילדה גם נקבה, או מזו
 12 שילדה זכר לחוד. אֲכַל אַחַת בִּיבְרָה וְאַחַת שְׁלֵא בִיבְרָה וְיָלְדוּ שְׁנֵי
 13 זָבָרִים, אִימָא – שמא יש לומר, מוֹדֵי לֵיהּ – מודה לו רבי עקיבא
 14 לְרַבִּי מְרְפוֹן

15

1 בִּיבְרוּ, וילדו שני זכרים ונקבה, דְּתַרִי מְחָרָא – ששנים נולדו מרחל
 2 אחת, וְחַד מְחָרָא – ואחד נולד מרחל אחרת, אִימָא – שמא יש
 3 לומר, מוֹדֵי לֵיהּ – מודה לו רבי עקיבא לְרַבִּי מְרְפוֹן, דְּתַרִי דִּילִידָא
 4 תָּד – שזו שילדה את היחיד, שהוא ודאי בכור, שְׂבִיבִית מְפִי – הוא
 5 משובח יותר, כי לא נדחק על ידי חבירו, והכחוש הוא זה שנולד עם
 6 הנקבה, ויש ליתן את המשובח לכהן.
 7 וְאִי אֲשְׁמוּעִינָן תָּא – ואם היה משמיענו בשני זכרים ונקבה, הייתי

1
2
3
4
5
6
7